

Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleriv

– AytenDirier · 17 Şubat 2010

IV – METİN AKTARMA

Araştırma tekniklerinden biri de metin aktarma (iktibas)dır. Bazıları metin aktarmayı kanıt değil süs olarak nitelerken, bazıları da bunu görüşü güçlendirme, – özellikle tartışma konularında – dayanağı olarak görürler.

Sosyal Bilimlerde araştırma daha çok ikinci elden kaynaklara, incelemelere ve genel nitelikteki kitaplara dayanır. Bu durumda – belirgin, ilginç, sivri düşünceler dışında – aktarma yapmaya gerek yoktur.

Bir araştırmacının görüşünü çürütmeye çalışırken, görüşü aynen aktararak, iddiasındaki tutarsızlık belirtilmiş olur.

Bazen de incelemelerde görülen belgelerden orijinal aktarmalar yansıtılır. Bu alıntıda ".....'nın,belgeden aktardığına göre" diye bir açıklık getirilir. Bu açıklamayla belgenin sizin değil, incelemesinden yararlandığınız kişinin çabası sonucu ortaya çıkarılmış olduğu belirtilir. Bu bilimsel araştırmaların kaçınılmaz bir gereğidir. Bu tür alıntıların açıklaması metin içinde yapılabileceği gibi dipnotta da bulunabilir.

I

Doğu SorunuXI. yy.

Ayten Başabaş Dirier: Türk Anadolu'da, İzmir – 1983, s.7

Selçuklulardan önce Ön Asya'ya ve Mısır'a gelerek yayılan Türk kitleleri; Çin'de, Hint'te ve Doğu Avrupa'daki Türkler gibi yerli Arap ve Acem halkı arasında dağılarak eriyorlardı. Güney Suriye ve Mısır'a doğru yayılan Türklerin büyük bir bölümü birkaç yüzyıl, bazen birkaç kuşakta Türkçe'yi unutarak, Arapça' kabul etmek suretiyle Araplaşmışlardır. Bu durum IX. yüzyıldan zamanımıza dek sürmüştür. Z. Velidi Togan'ın deyimiyle; "bu iki ülke, Türkleri Araplar arasında eritip kaybede bir kazan işini görmüştür."(3)

3-A.Zeki Velidi Togan: Umumi Türk Tarihine Giriş, I.Cilt, İstanbul Ün. Ed. Fak. Yay. s.178

II

Doğu Sorunu.....XIX-XX. yy.

ORTA DOĞU

Ergün Aybars'ın(1), Kavanedes'ten aktardığına göre; Süveyş Kanalı'nın açılması, pamuk üretimindeki önemi, diğer hammadde kaynaklarının bulunması ve büyük devletler için önemli bir Pazar olması dolayısıyla özellikle 19. yy.'ın sonunda Osmanlı İmp.luğu üzerindeki ekonomik rekabet çoğaldı. 20.yy. başında petrolün ekonomide kazandığı önem, rekabeti buralara egemen olma yarışına dönüştürdü. 1902 yılında Alfred Mahan buraları için "Orta Doğu" terimini kullanırken, yörenin Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasındaki konumu büyük su yolları ile çevredeki Karadeniz, Akdeniz, Kızıldeniz'in kavşak noktasında bulunması, Aden Körfezi'ndeki önemini göz önünde tutarak, Orta Doğu'yu bir tekerleğin merkezine benzetiyordu(2)

1- Ergün Aybars: Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I, İzmir-1984, s.59

2- Thomas G. Kavanedes: The Middle East, New York-1969, s.

Ayrıntı için bkz: Necdet Kurdakul: Osmanlı İmparatorluğundan Orta Doğu'ya "Belgelerle Şark Meselesi", İstanbul-1967, Edvard Drianut: Şark Meselesi, Çev: Mehmet Nafiz ,İstanbul-1328 (Eski yazı), Bayur: XX.yy'da Türklüğün.....,

Lewis: Ortadoğu

Jaeschke: Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri, Çev: Cemal Köprülü, Ankara - 1991

III

Doğu Sorunu.....1918

Musul'un İşgali

Jaeschke: İngiliz Belgeleri, s. 33

Mondros Ateşkesinden sonra 6. Ordu Komutanı Ali İhsan Paşa; İngilizlerin Musul'u işgalini haklı görmediği ve bu konuda kuşkularını belirttiği için, hiddetlerini üzerine çekiyordu. General Cassel burasını işgal için emir aldığını 2 Kasım'da kendisine bildirdi. İki tarafın hükûmetleriyle yapılan yoğun yazışmalardan sonra, War Office: "Musul garnizonunun teslim olması hakkındaki Britanya isteğinin ... 16. madde karşısında haklılığının açık bulunduğu; Musul'u işgal etmesi için General Marshall'a talimat verildiği; ayrıca da 'Musul'un Alman Kurmay haritasında ... Irak'ta gösterilmiş' olduğu" karşılığını veriyordu.

General Marshall ile Ali İhsan Paşa arasında 7 Kasım'da İngiliz Karargâhındaki uzun tartışmalardan

sonra, Generalin "İngilizlerin ileri yürüyüşüne zorla mı mani olacağı" sorusuna, Paşa şu cevabı verdi: "Ben son zamanda yekdiğeri ile ebedî dost olmaları gereken iki millet arasında tekrar savaşın başlamasına sebep olmayı arzu etmem. Protesto ederek askerimi çekerim..." Böylece 8 Kasım 1918'de Musul'da İngiliz bayrağı çekildi. Şehrin boşaltılması 15 Kasım'da, Vilâyetin ise 6 Aralıkta son buldu. (27)

27- TİH I (Türk İstiklâl Harbi I), 78 – 96, Osmanlı yöneticileri İngilizlerin eski dost olduğundan dem vurup, onlara yaklaşmaya çalışırken; Dışişleri Bakanı Lord Balfour, İstanbul'a yüksek komiser atanan Akdeniz Filosu Komutanı Calthorpe'a 9 Kasım'da yazdığı özel talimat mektubunda şöyle diyordu: "1- Mezopotamya, Suriye ve Arabistan'da tarafımızdan işgal altında bulundurulmuş ülkelerin Osmanlı egemenliğine ya da yönetimine geri dönmemesi siyasetimizin 'değişmez bir parçasıdır. ' ... 4- Padişah ve diğer Türk ileri gelenlerinin dostça yaklaşımlarına 'nazikâne bir uzaklıkla' karşılık gösterilecektir." (Sina Akşin: İstanbul Hükümetleri ve Millî Mücadele, İstanbul – 1976, s. 93 – 94 , İngilizce aslı için bkz. : Jaeschke: a.e., s. 262 – 263)
